

JOHANA OŽVOLD / 3. 10. 2019

Diana Cam Van Nguyen: Do animovaných dokumentů vkládám osobní zkušenost

Diana Cam Van Nguyen se narodila v roce 1993 v Chebu. Zúčastnila se zahraničních stáží v Birminghamu, Lyonu a byla artist-in-residence v MuseumsQuartier ve Vídni. Nyní je studentkou magisterského programu katedry animované tvorby na FAMU. Její bakalářský film *Malá* (2017) byl promítnut na mnoha domácích a zahraničních festivalech a vyhrál několik cen (Noc filmových nadějí, Euroshorts a další). Film také soutěžil o titul nejlepšího dokumentárního filmu pro děti o cenu ECFA Doc Award na Berlinale 2019. Její další krátký film *Spolu sami* (2018) byl oceněn na MFDF Jihlava jako Nejlepší český experimentální dokumentární film a svoji mezinárodní premiéru měl na Mezinárodním filmovém festivalu v Rotterdamu. Film byl také nominovaný na Českého lva v sekci studentských filmů a na BAFTA Student Award a vyhrál několik cen (Finále Plzeň, Febiofest Slovensko, Anifilm, SICAF...). Diana je držitelkou Ceny Josefa Hlávky, která je každoročně udělována studentům za mimořádné vědecké nebo umělecké dílo. Specializuje se na animované dokumenty a ve svých filmech se věnuje osobním tématům.

Snímek *Spolu sami* bude promítnut 7. 10. v kině Ponrepo v rámci pásma věnovaného animovanému dokumentu. Program uvede kurátorka Eliška Děcká.

Máš za sebou dva krátké studentské filmy v žánru animovaný dokument. Jaká byla tvoje motivace, že jsi začala natáčet animované dokumenty?

Mně to hrozně vyhovuje v tom, že mám ráda autentické filmy, které jsou inspirované skutečností, nebo mám ráda i filmy, u nichž vím, že autor sdílí nějakou vlastní zkušenost. Je pro mě jednoduše snadnější vyprávět o něčem, co znám. Kolem roku

2015/2016 jsem začala psát scénář filmu *Malá*, který jsem ještě nekoncepovala jako animovaný dokument. Bylo pro mě důležité, že je to autobiografický film, ale neříkala jsem tomu ještě animovaný dokument. To přišlo až později v roce 2017, kdy jsem film dokončila. Já úplně miluju *Persepolis* (r. Vincent Paronnaud, Marjane Satrapi, 2007) a vím, že u tohoto filmu se hodně diskutovalo nad tím, jestli je to animovaný dokument, nebo ne. Například režisérce nevadí, že to někdo takhle nazývá, ale sama svůj snímek takhle neoznačuje. Po filmu *Malá* jsem o animovaném dokumentu začala psát bakalářku. Mimo jiné jsem zjistila, že o tom tématu není zas tolik teoretických knih, takže jsem nejspíš přečetla všechny, které existují v angličtině. Ta teorie mi hrozně pomohla k tomu, abych udělala další film (*Spolu sami* – pozn. red.), který už daleko víc odpovídá žánru animovaný dokument. Teď pracuji na magisterském filmu. Mám napsaný scénář a za měsíc začínám natáčet.

Magisterský film, který připravuješ, bude celovečerní?

Ne, bude to taky krátký film. U nás je skoro nereálné udělat celovečerní animovaný film, natož to zvládnout v rámci školy... Ten magisterský film je něco mezi *Malou* a *Spolu sami*. Je to trochu o mém životě, ale více dokumentárním stylem. Čerpám z dopisů mého táty, který mi psal, když mi bylo jedenáct a on byl rok zavřený ve vězení. Je to o vztahu otce a dcery, když nemůžou být spolu.

Chystáš nějaký úplně jiný způsob animace?

Ano, jsem z toho trochu nervózní. Tím, že máme uchované ty autentické dopisy, tak budu animovat přímo s nimi. Dopisy obživnou a budou něco dělat. Normálně nepracuji se stop motion animací, věnuji se spíš kresbě, takže to je pro mě úplně nová zkušenost.

Jsou nějaká kritéria, pravidla, definice pro animovaný dokument?

Tou nejjednodušší definicí jsou tři pravidla podle Annabelle Honess Roe, která napsala knihu *Animated Documentary*. Zaprvé – musí se jednat o animaci, zadruhé – film musí být o skutečných událostech a skutečných lidech a ne o nějakém nereálném světě. A třetí pravidlo je, že to musí být prezentované na nějakém dokumentárním festivalu, aby to mohlo mít tento status.

Plánuješ další, v pořadí už třetí film jako animovaný dokument. Máš pocit, že ses v tom našla?

Našla jsem se v tom, protože myslím, že tomu teď nejvíc rozumím. Mám pocit, že je to teď taky populární. Označení „animovaný dokument“ je pro film nakonec výhodou, diváci na to hodně slyší, hlavně v Čechách. V zahraničí už je to delší dobu zavedený pojem. To s sebou nese jednu velkou výhodu – o filmy je zájem na festivalech jak animované, tak dokumentární tvorby, takže se film dostane k více divákům. Občas jsem zažila, že jim to už přijde moc jako „arthouse“, že upřednostňují klasické narativní filmy. Ale ono jak kdy, záleží na festivalu a na distributorovi.

Tvoje filmy jsou rozpoznatelné spíše skrze ten žánr a způsob vyprávění než vizuálně. To není v rámci animované tvorby zrovna typické...

Máš pravdu. Animátoři, alespoň ti známější ve světě, se proslaví skrze svůj vlastní vizuální styl. Takže všichni pak znají ten styl a oni v něm dělají všechny ostatní filmy. Což vůbec není můj případ, já vůbec taková nejsem a myslím si, že je to v něčem právě nevýhoda. Vím i od ostatních animátorů, kteří jsou zároveň ilustrátoři, že vycházejí hlavně z toho svého výtvarného stylu a na něj vymýšlejí scénář. Já to mám úplně naopak. Já prostě vždycky přizpůsobuju vizuální styl danému tématu, každému filmu zvlášť. Například *Spolu sami* mělo tak hezkej vizuální styl, že jsem v tom chtěla pokračovat. Zkoušela jsem to aplikovat na magisterský film, ale už to nefungovalo. Takže jsem musela vymyslet zase jiný způsob, princip, vizuální styl.

Mluvila jsi o tom, že je pro tebe důležité vkládat do filmu osobní zkušenosti. Proč?

Já to dělám proto, že ničemu jinému se nevěnuju a ani to neumím. Třeba bych ráda dělala vtipný věci, protože mi přijde super, když se celý sál směje, ale nejsem prostě vtipná. Obecně nemám ráda kýč, takže se snažím věci nepřehánět. U filmu *Spolu sami* jsem věděla, že je to hrozně silné téma, ale taky se to dalo dost přehnat, takže jsem byla opatrná, chtěla jsem to udělat co nejvíc citlivě. Je pro mě důležité, aby to bylo autentické, abych si fakt nevymýšlela... nenalhávala divákovi.

Jakým způsobem jsi vybrala téma filmu *Spolu sami*?

Úplně přirozeně tím, že ty tři příběhy jsou příběhy mých velmi dobrých přátel. Se dvěma z nich jsem to prožila na střední škole, a čím jsem byla starší, tak jsem měla pocit, že se to děje stále více mladým lidem v mém věku. Nejen co se týká smrti rodičů, ale i třeba úmrtí sourozenců. Měla jsem pocit, že se o tom moc nemluví, že se obecně moc neví, že i mladí lidé mají tuto zkušenost, že prožívají různé fáze smutku. To byl můj hlavní impuls. Určitě to nebyl kalkul ve smyslu: dáme do kontrastu mladé lidi a smrt. Ve druháku na FAMU už jsem se jich ptala, jestli bych s nimi mohla natáčet, protože jsem věděla, že budu mít ve čtvrtáku cvičení animace a herec, ve kterém musím propojit hraný film s animací, a tady mi přišlo, že je to dobré téma právě na tohle cvičení.

Absolvovala jsi i nějaké konzultace mimo vaši katedru? Například na katedře dokumentu nebo na katedře střihové skladby?

Přemýšleli jsme o konzultaci s Honzou Gogolou a nakonec jsme to nějak neudělali, už ani nevím proč. To bylo ještě ve fázi, kdy se o filmu spíš hodně mluvilo, vymýšlel se ten obraz. Myslím si, že na dokumentu to tolik neznají, což je dáno i tím, že tvůrci animovaných dokumentů jsou spíš animátoři než dokumentaristé. Ale myslím si, že kdybych jim to tam přednesla, tak by rozhodně uznali, že je to dokument. Ale zkusili jsme pustit hrubý střih Honzovi Daňhelovi. To bylo ve fázi, že to bylo celý hraný v audio a místo abstraktních pasáží tam byla zatím jen černá. Ale říkali jsme mu, že tam budou ty abstraktní pasáže, ale bylo pro něj těžký si to představit. On se na to podíval a říkal, „no tak já nevím... co si pod tím mám představit, až to bude animovaný, nevím, jak to má vypadat.“ I když už to bylo v poměrně pokročilé fázi, protože ten střih se vůbec nezměnil, tak si to lidé stejně nedokážou moc představit. Mám pocit, že v Čechách není skoro nikdo, kdo by mi mohl vést práci v žánru dokumentárního animovaného filmu. Pan Kubíček od nás z katedry, který byl můj vedoucí, mi sám říkal: „Diano, já o tom úplně zas tolik nevím, budu se vám snažit to vést, ale bude to hodně na vás,“ což pak skutečně bylo. Nejvíc se orientuje Eliška Děcká, protože se věnuje aktuální animaci a sleduje, co se děje ve světě. A animovaný dokument určitě patří víc do animace než do dokumentu.

Tušíš, kde se můžeš uplatnit, až skončíš FAMU?

Nejsem moc praktická, takže se docela bojím, co se mnou bude, až dodělám FAMU. Tím, že rozvíjím hlavně svoji autorskou tvorbu, že prostě dělám svoje věci, tak mám pocit, že by mě ani v žádném studiu nezaměstnali. A já sama vlastně ani nechci pracovat ve studiu jako jeden z animátorů, protože si nemyslím, že jsem v tom dobrá. Jediné, co umím, je režírovat svoje věci, což je docela těžké se tím uživit, takže uvidíme.